Grote Historische Wandelroute

Gendringen

Start: Café/bar te Pas te Gendringen

(parkeren op het Prins Willem Alexander plein)

Routebeschrijving:

Start Willem Alexander Plein/ Café-bar te Pas

Anholtseweg (voorheen Molendijk) door het park achter huis de Wildt

Langenhorstweg

“Paardenbrug” over naar Engbergen/ aan het eind linksaf Bosweg, Engbergseweg oversteken en aan het eind links de heuvel op

Over de hoge brug en daarna linksaf langs de Oude IJssel

Engbergseweg oversteken en bij de “Paardenbrug” rechtsaf richting Kinderboerderij en manage

Ulftseweg oversteken en door het Kernspark

Guido Gezellestraat, Staringstraat linksaf , daarna rechtsaf Pastoor Wijfkerstraat

Kerkplein, om de RK kerk, rechtsaf Pavordskamp

IJsselweg linksaf IJsselstraat, linksaf en voor de Coöp rechtsaf Veldweg

Voor de “oude school” 2x linksaf Grotestraat

Tegenover het “Posthuis” rechtsaf Ganzenmarkt

Prins Hendriklaan linksaf

Oranjesingel

Wandelduur ca. 2 uur

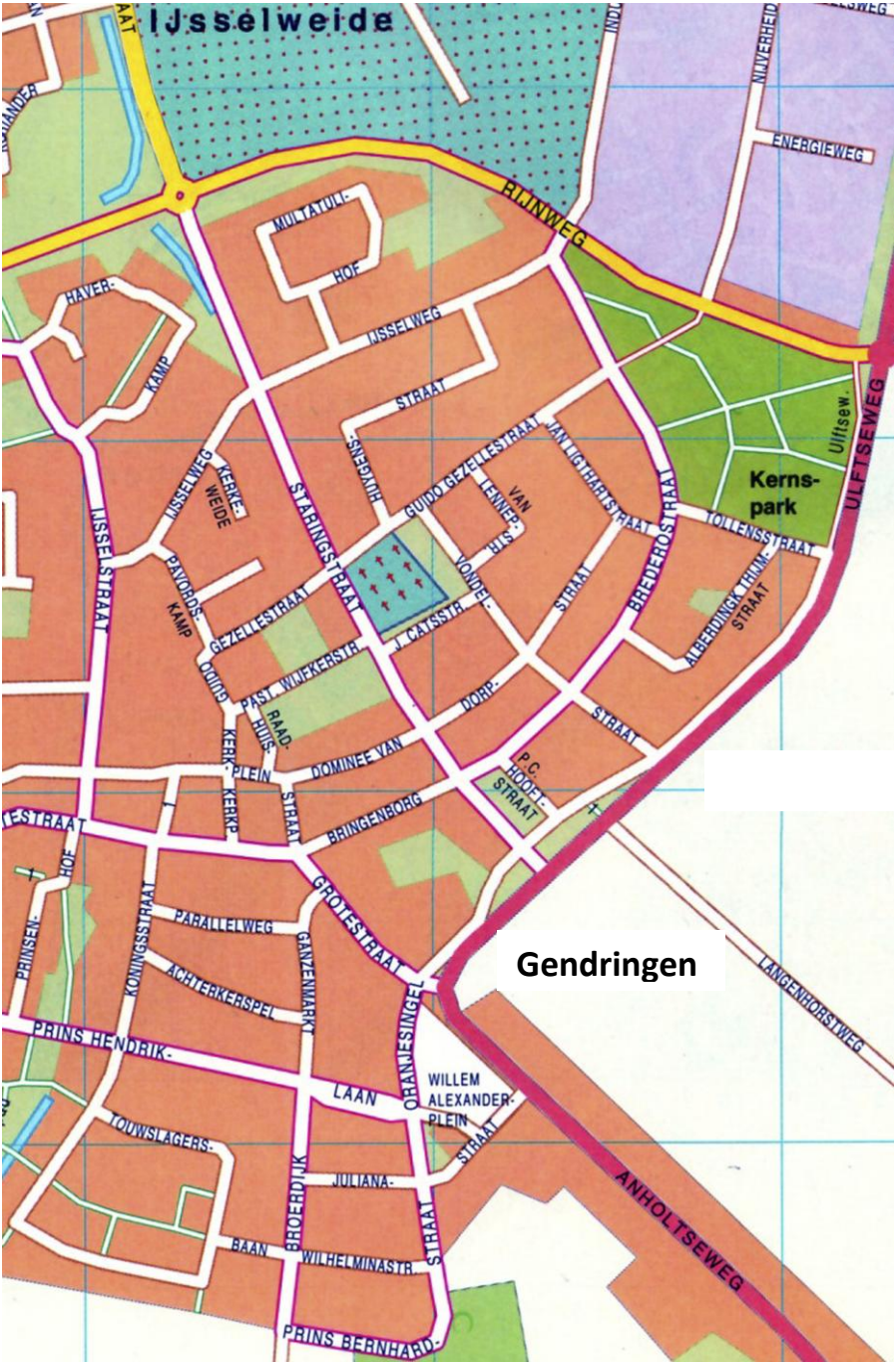
IJsselweide
RHINWEG
ENERGIEWEG
MULTATULI-
HOF
HAVER-
KAMP
ISSELWEG
STRAAT
KERKE-
WEIDE
STARINGSTRAAT
GUIDO GEZELLESTRAAT
VAN
LENNEP-
SIN
JAN MICHAELSTRAAT
BREDEROSTRAAT
TOLLENSSTRAAT
Kerns-
park
Ultsew.
ULFTSEWEG
ISSELSTRAAT
PAVORDS-
KAMP
GEZELLESTRAAT
VONDEL-
STRAAT
ALBERDINGK THIJM-
STRAAT
GUIDO
PAST. WIJKERSTR.
J. CATSSTR.
RAAD-
HUIS-
DORP-
STRAAT
KERK-
PLEIN
DOMINEE VAN
P.C.
HOOFT-
STRAAT
KERKP
STRAAT
BRINGENBORG
GROTESTRAAT
PARALLELWEG
KONINGSSTRAAT
GANZENMARKT
ACHTERKERSPEL
ORANJESINGEL
LANGENHORSTWEG
PRINS HENDRIK-
LAAN
WILLEM
ALEXANDER-
PLEIN
TOUWSLAGERS-
STRAAT
JULIANA-
BROEDERIJK
ANHOLTSEWEG
BAAN
WILHELMINASTR.
STRAAT
PRINS BERNHARD-
Gendringen

Inleiding:

In het boek 1000 jaar Gendringen – uitgegeven in 1983 – wordt de oudst bekende nederzetting in Gendringen al beschreven rond het jaar 800. Men sprak toen nog wel over 'Brobant' wat betekent een grensland met broekgronden (broekgronden = kleigronden langs de rivier) en meestal hoger dus droger gelegen. In de oudst bekende geschreven bronnen uit 1044 wordt Gendringen vermeld als: **Brucgandringe,** dus zo rond het jaar 1000 was Gendringen al een belangrijke heerlijkheid in eigendom van de Prins-Bisschop Vorst van Keulen met een eigen landdrost en richter en in 1341 gaf de bisschop de heerlijkheid Gendringen te leen aan de heren van den Bergh; later de Graven van den Bergh, eigenaren en bewoners van Huis Bergh met al haar bezittingen in en rond Bergh, maar ook via vererving eigenaren van Huis Ulft en grote landerijen in de huidige provincie Brabant.

In de Middeleeuwen was Gendringen al uitgegroeid tot een vestigingsplaats met grachten en wallen, een kerk en een munt. Wanneer de **naam Gendringen** precies is ontstaan is niet echt te achterhalen en ook over de herkomst van de naam zelf zijn meerdere lezingen bekend. Het centrum van Gendringen was toen bereikbaar via drie poorten, te weten: aan het begin van de Grotestraat, aan de Grotestraat voorheen Wiekenseweg nabij de oude school en de kruising IJsselweg/IJsselstraat. De bebouwing bestond voornamelijk uit stadsboerderijen, herenhuizen en enkele logementen met in het centrum de kerk en waterput.

In 1346 verplaatste de Graaf van den Bergh de munt naar 's-Heerenberg. Uit correspondentie tussen de Graaf van den Bergh en de Graaf van Kleef (Kleve) is bekend dat deze van mening waren dat Gendringen wel erg machtig werd. Nog later gaf de Graaf van den Bergh opdracht Gendringen te pacificeren, de grachten werden gedempt en de wallen geslecht.

Ondanks deze pogingen om Gendringen onder de duim te houden groeide de gemeenschap toch uit tot een belangrijke plaats voornamelijk omdat de belangrijkste handelsroute vanaf Doesburg via Doetinchem en Terborg door Gendringen liep richting Anholt en verder Nordrhein/Westfalen in Duitsland. Gendringen was als grensplaats een belangrijke pleisterplaats en zij profiteerde daar volop van.

De wandelroute.

De start van onze tocht is aan het begin van de Grotestraat waar ooit de belangrijkste poort was. Hier liep ook een gracht en een brug gaf toegang tot het dorp.

Wij gaan de Anholtseweg op richting de grens. Vroeger heette deze weg de Molendijk omdat hier vele jaren een molen heeft gestaan.

De Anholtseweg is al een zeer oude weg. In de Middeleeuwen was dit de belangrijkste handelsweg vanuit Doesburg via Doetinchem en Terborg richting Anholt en verder Duitsland in.

Het eerste pand aan de rechterkant valt direct op. Oorspronkelijk is dit pand gebouwd als remise voor de bussen die de diensten verzorgden tussen Gendringen en Arnhem. Later zijn in dit gebouw allerlei winkels gevestigd waaronder een supermarkt en de laatste jaren woonwinkels.

Aan beide zijden van de weg zie je indrukwekkende villa's meestal gebouwd na 1900 toen de gegoede burgerij vanuit het centrum naar de buitenwijken vertrok. Heel bijzonder is Villa Louise het voormalige woonhuis van de adellijke familie van Grotenhuis. Aan het eind van de weg is links nog een remise te zien en wel voor de tram die destijds tot Anholt reikte. Rechts van de weg – net voor de afslag naar Megchelen – staat een pand waar vroeger de belastinginspecteur de accijnzen incasseerde.

Tegenover zien wij de zuilen van de toegangspoort van het voormalige huis de Wildt. Huis de Wildt is omstreeks 1900 gesloopt. Op deze plek stond in de eeuwen daarvoor Kasteel de Slussenborgh. Dit kasteel was in die tijd een van de verdedigingswerken langs de Oude IJssel waar ook kasteel de Swanenburg en Huis Ulft deel van uit maakten.

Wij gaan verder – direct naast de ingangspoort - het park in achter huis de Wildt en lopen tegen de grens aan. Op deze plek was vroeger een belangrijk

grenskantoor gevestigd en het is ook de plek waar de Kleefse Graaf vanuit Duitsland in Nederland komt en bij de sluis gaat deze over in Oude IJssel. Vanuit het park lopen wij weer terug naar de Langenhorstweg en volgen deze – bij de afslag rechts aanhouden - langs de sluis, hier stroomt de Issel in de Oude IJssel, richting de "Paardenbrug", die wij overgaan naar Engbergen.

Direct over de brug is een - Cool Nature - een natuur speelplaats voor kinderen. Engbergen is van oorsprong een z.g. rivierduin. Vroeger werden deze duinen vaak afgegraven voor de zandwinning maar dat is hier nooit gebeurd. Op Engbergen tref je naast natuurschoon ook een openluchttheater, een restaurant en een trimbaan.

Wij vervolgen onze weg linksaf de Bosweg op en steken daarna de Engbergseweg over. Wij vervolgen de Bosweg en op de kruising houden wij links aan. Door het bos gaan wij de heuvel op en vervolgens over de hoge brug weer linksaf langs de Oude IJssel opnieuw de Engbergseweg oversteken, tot aan de "Paardenbrug", rechtsaf richting kinderboerderij en de manege. Hier steken wij de Ulftseweg over en komen in het Kernspark – een "doe park" – met onder andere buitensporttoestellen.

In het park de weg vervolgen en dan links aanhouden. Wij bereiken de z.g. Schrijversbuurt waar alle straten in deze wijk vernoemd zijn naar schrijvers. In en op stoeptegels, bankjes en dergelijke zijn delen van het gedicht “Waterloop”van de dichter Staring weergegeven.

Door de Guido Gezellestraat lopen wij weer richting het centrum van Gendringen. Hier komen wij langs de RK begraafplaats die bijzonder is door de kruiswegstaties die aan de buitenring zijn aangebracht. Via de Pastoor Wijfkerstraat langs de NH pastorie bereiken wij het Kerkplein met zowel de RK Kerk als de NH Kerk.

Over de NH Kerk is zeer veel te vertellen. Al rond het jaar 800 was hier een kerkje dat in latere eeuwen steeds meer is uitgebreid en vergroot. Voor de grote brand in 1830 was de kerk veel groter. Na de brand was er niet voldoende geld om de hele kerk weer terug te bouwen en men volstond met een deel. Ook de graftombes van Graaf Willem van den Bergh, Gravin Maria van den Bergh – van Nassau en vijf van hun kinderen zijn toen volledig verloren gegaan.

De invloed van de Graven van den Bergh op de heerlijkheid Gendringen en op de NH kerkgemeenschap is lange tijd zeer groot geweest. Eeuwenlang bezat Huis Bergh het patronaatsrecht, het recht om de dominee te benoemen. Ds. Van Dijk was de laatste, in 1911, die door Huis Bergh werd benoemd.

De oude NH pastorie, gebouwd rond 1900, is thans een rijksmonument en zeer de moeite waard, ook is de tuin van grote natuurkundige waarde met name door de in het voorjaar rijk bloeiende bosanemonen en krokussen.

In de Kromme Elleboog bevond zich vroeger een Synagoge. Tijdens de laatste dagen van WO 2 is Emmerich als belangrijke industriestad gebombardeerd en vermoedelijk is er een uit de koers geraakte bom op Gendringen gevallen precies op de plek van de Synagoge. Deze is later nooit meer herbouwd.

De Ganzenmarkt is de plek waar in vroegere eeuwen de ganzen werden vermarkt. Gendringen is vele jaren een grote leverancier van ganzen geweest. Deze werden op de IJsselweiden geweid en vetgemest en daarna op de markt verkocht.

Gendringen is de geboorteplaats van Anthony Christiaan Winand Staring 1767. Hij was later Heer van de Wildenborch in Vorden en is bekend geworden als landheer, landbouwkundige maar vooral als dichter. Zijn geboortehuis is helaas verloren gegaan en later is op die plek de bibliotheek 'Staring Leeszaal' gebouwd . Voor de leeszaal staat als herinnering een monument.

Ook Dorothea (Dora) Visser 1819-1876 is in Gendringen geboren. Zij vertoonde regelmatig de stigmata en is daardoor al tijdens haar leven een legende geworden. Zij werd door de gelovigen gevraagd om haar zegen uit te spreken om zieken te helpen. Een Stichting met haar naam is al jaren in een proces van zaligverklaring.

Aan de straatnamen is goed te zien welke gebouwen er vroeger stonden en welke betekenis deze hadden.

De huidige Raadhuisstraat is nog maar een klein gedeelte van de vroegere straat waar toen ook werkelijk een raadhuis aan stond. Aan de overzijde treft men thans het Kerkpad aan, maar vroeger was dit de Kerkstraat en liep deze door tot voorbij de RK Kerk. Aan de zijde van het huidige zorgcentrum stond toen een rijtje woningen met daarachter – met een bocht – de Kromme Elleboog.

Langs de RK kerk, gebouwd in 1896, als opvolger van een waterschapskerk uit ongeveer 1830 lopen wij dan richting IJsselweg en slaan daarna linksaf, deze weg sluit dan weer aan op de IJsselstraat. Op dit punt heeft ook vroeger een poort gestaan. Aan de bebouwing hier is nog goed te zien dat er veel z.g. stadsboerderijen waren met soms kleine winkels.

Verderop lopen wij in de richting van de oude dorpsschool die thans verbouwd is tot twee woonhuizen zonder het oude karakter geweld aan te doen.

Ook op dit punt stond vroeger een poort die weer toegang gaf tot de Grotestraat. Aan de linkerkant van deze straat is de typische oude bebouwing nog goed te zien.

Op de Ganzenmarkt werden vroeger de ganzen verzameld en daarna werden deze richting de IJsselweiden gedreven om te grazen. Deze weiden waren toen nog niet zo mooi vlak als tegenwoordig en het gras was – door de vele

overstromingen - van slechte kwaliteit. In het oude wapen van de Gemeente Gendringen zijn de gans en de ringen symbolisch terug te vinden. Ieder najaar is er een Miss Ganzenhoedsterverkiezing en de jongedame die deze eer te beurt valt is dan een heel jaar aanwezig op festiviteiten zoals de Voorjaars- en Kerstmarkt en dergelijke.

Tijdens de Kerstmarkt zijn er demonstraties van het drijven van de ganzen. Vroeger werden de vetgemeste ganzen op de kerstmarkt verkocht om vervolgens op de Kerstdis te belanden.

Verder gaat de tocht linksaf de Prins Hendrik laan in en dan richting Oranjesingel. De wijk achter de Oranjesingel is gebouwd direct na WO 2 en uit betrokkenheid met ons Oranjehuis hebben alle straten namen van het toenmalige koningshuis. De naam Oranjesingel verwijst naar de gracht (singel) die toen hier nog aanwezig was. Deze stond in verbinding met het Kluunpand een nog oorspronkelijk moeras en natuurgebied tussen Gendringen en Megchelen.

Wij zijn weer terug bij ons uitgangspunt en hopen dat u een interessante wandeling door Gendringen heeft gemaakt en uiteraard danken wij u voor uw belangstelling. U kunt natuurlijk nog zelf even verder rondkijken in ons mooie dorp.

Foto Gendringen ingang Grotestraat met brug en gracht.

Naast deze wandelroute hebben wij nog een fietstocht door en om Gendringen voor u beschikbaar. Kaarten en beschrijvingen zijn verkrijgbaar bij Café/bar te Pas en de winkels in de Grotestraat en bij vestigingen van de VVV in de Gemeente Oude IJsselstreek.

Deze gids is mede mogelijk gemaakt door:

Rabobank ***Graafschap- Zuid***

Dorpsbelang Gendringen en Omstreken